

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЬАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

www.uzas.uz

2023-yil 29-sentabr №38 (4749)

МАДАНИЙ ИСЛОХОТЛАР САМАРАСИ

Мамлакатимизда устозларга, ўқитувчи ва мураббийларга хурмат кўрсатиш, уларни моддий ва маънавий қўллаб-куватлаш борасида кейинги йилларда талайгина ишлар амалга оширилмоқда. Президентимизнинг “Муаллимнинг обрў-эътибори – бу, аввало, миллатнинг, бутун халқнинг обрў-эътиборидир”, деган сўзлари бунинг тасдиғидир.

Юртимиз бўйлаб амалга оширилаётган ислоҳотлар бизнинг Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтида ҳам ўз аксими топмоқда.

Бу даргоҳда халқимизга кенг танилган санъаткорлар етишиб чиккан, десак муболага бўлмайди. Бойси, халқимиз азалдан маданияти юқсан, санъат-севар. Энди-энди тетапоя килаётган санъат намояндадаридан тортиб, эътиборга тушган хоғизу кўшиклиаргача халқнинг ардогида. Институтимизда эса, нафакат созандо-ю хонандалар сабоқ олишади, балки кино, театр, мусиқа санъати сирлари ҳам ўргатилиди. Шунингдек, фольклор ва этнография, маданият муассасалари бошқаруви, кейинги йиллардан бошлаб кутубхона-ахборот фаолияти каби соҳаларда бакалавр, магистр ва докторантураларда босқичларида мутахassislar тайёрланмоқда.

Таълим даргоҳимизнинг буғунги кунгача ёришган салмокли ютуқларида институтда фаолият юритган устозларнинг мухим хиссаси бор. Давлат ва сиёсат арбоби, тарих фанлари номзоди, профессор Азиз Тўра-

ев, ўзбек маданияти намояндаси, давлат арбоби, педагогика фанлари номзоди, профессор Баҳтиёр Сайфуллаев, филология фанлари доктори, профессор Иброҳим Йўлдошев каби

устозларнинг хизматларини алоҳида таъкидлаш жоиз.

Шунингдек, Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг Нукус ва Фарғона минтақавий филиалларида ҳам

жонкуяр устозлар талабаларга ижодий тажрибаларини улашиб, уларга санъат сирларидан сабоқ бериб келишмоқда. Санъат ва маданият соҳасида малакали кадрлар, чиннакам ижодкорлар етишиб чикиши-

2023-yil – Insonga e'tibor va sifatlari ta'lim yili

O'ZDSMI

O'ZBEKISTON DAVLAT SAN'AT VA MADANIYAT INSTITUTI

да ушбу таълим даргоҳларида дарс берәётган азиз устозларнинг фаолияти барчага ибратдир.

Институтимиз хар доим кайноқ ижодий мухит ичida бўлиб, санъатнинг кўплаб турлари бўйича талабаларимиз ўз иктидорини чархлаб боришади. Уларнинг дунёкароши кенгайб, тафаккури юқсанлишида эса, албатта, бадиий сўз санъатининг – адабиётнинг аҳамияти катта. Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг пойтахтимиздаги Адиблар хиёбонига ташрифи чоғида хиёбонда ёд-

горлик ҳайкаллари ўрнатилган 24 нафар адабиёнинг ҳаёти ва ижодини ўрганиш ва тарғиб килиш борасида кўрсатмалар берилди. Шундан сўнг Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтига Халқ шоири Муҳаммад Юсуф ижоди билан боғлик тадбирлар ўтказиши белгиланди. Ўтган вакт мобайнода Муҳаммад Юсуф ҳаёти ва ижодига бағишланган саҳна асарлари яратилди, хужжатли фильмлар суратга олинди, илмий-тадқикот ишлари олиб борилди.

►5

1-oktabr – O'qituvchi va murabbiylar kuni

**Муҳаммад АЛИ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси**

Пойтахтнинг Чилонзор туманидаги 162-умумтадим мактаби дарвозасидан кириб боришининг билан йўлакнинг ўнг томонида жойлашган камта-кичик спорт майдончаларида болаларнинг гавжум бўлиб, дунёни бошига кўтариб, шовқин-сурон солиб юриси беихтиёр диккатнингизни тортади. Камта майдонда ўрта синф ёшидаги болалар футбол ўйнашти. Кичикроқ майдончада эса, бошлангич синф ўкувчилари ўзларига мос спорт ўйнлари билан майчул. Майдон атрофига тортилган тўсикқа сяянган ота-оналар фарзандларининг маҳорат билан тўп тепшиларини кузатиб туришибди, бошқа томошабинлар эса ўйинчиларни олқишлияти.

Йўлакдан юриб борарканман, мактаб саҳнада ёши улуг, аммо бардам, тетиклиги боси ёш кўринадиган, корачадан келган, басавлат кишига дуч келдим. У, узоқдан бўлса-да, спорт майдонларида кечётган ўйнлардан кўз узмай, синчковлик билан кузатиб турарди.

– Ассалому алейкум, Қодир аканинг хонаси қаерда? – сўрайдим ундан.

– Қодир ака мен бўламан, – деди у киши хотиржам ва кечга ваъдалашганимиз учун мени кутиб турганини айтди.

Қодир Исмоилов пойтахтада жисмоний тарбия ўқитувчилари орасида ёши ҳам, обрўси ҳам улуг, нафакат юз-

лаб ўкувчилар, балки ўқитувчилар сафидан кўплаб шоғирдлар етишиб киришади. Аммо аксарият спортчиларга хос бўлмаган камтарлиги, оғир-босиклиги сезилиб туради.

Мактаб биносига киришда каршингизда ўкувчиларнинг спорт соҳасида ёришган ютуқлари акс этган кўргазмага кўзингиз тушади. Менинг совинларга тикилиб қолганимни кўрган Қодир ака: “Келинг, сухбатимизни шу жойдан бошлай колайлик”, деди-да, ҳар бир совин тарихига алоҳида тўхтади. Менинг совинларга тикилиб қолганимни кўрган Қодир ака: “Келинг, сухбатимизни шу жойдан бошлай колайлик”, деди-да, ҳар бир совин тарихига алоҳида тўхтади.

– Мена бу эса, “Камолот кубоги”, – сўзини давом эттири Қодир ака. – Республика босқичи ва финалда биринчи ўринни олганимиз учун берилган. Биз бир йилда мамлакатимизнинг кайси шаҳри ёки кишлогига энг зўр футболчи болалар борлигини, уларнинг

үйин маҳоратини ўрганиб бўлгандик. 2018 йилда Республика жисмоний тарбия ва спорт вазирилиги ҳамда Жиззах вилояти ҳокимлиги ҳамкорлигига ўтказилган “Чарм тўп” мусобакасида олганимиз – биринчи даражали диплом, деганим мана шу. Бу мукофотга мактабимизнинг 9-10-синф

голиб бўлганимиз учун кўлга киригтан диплом ва совринимиз. Ўшанда бизга “Дамас” автомашинасини совфа килишган.

Мен сизга айтсан, бундай автомашина олишга бир эмас, иккى марта сазовор бўлганимиз.

Энди ҳайратда колмасликнинг иложи йўқ. “Умид ниҳоллари”да, яна спорtnинг футbol

турида иккى марта ғалаба козониш ҳар қандай жамоага ҳам насиб этавермайди.

– 2018 йили Тошкент шаҳар ҳокимлиги томонидан ўтказилган “Тошкент ўшлар футбол лигаси”да ҳам биринчи ўринни насиб этди. Унинг ортидан Ўзбекистон Футбол асоцацияси ҳамда Халқ таълими вазирилиги ҳамкорлигига ўтказилган футзал ўйнларидан мутлақ голиб бўлдик. Ўша йиллари мен ўкувчиларимдан бошлаб бирон мусобакага олиб борсан, бошқа вилоят ёки мактаблардан келган жамоаларининг хафсаласи пир бўларди. Чунки уларнинг бизни енгизига кўзлари етмасди.

Ўкувчиларим анчагина танилиб колганди. Уларга нафакат катта стадионда, балки мини-футбол бўйича ҳам республикада футбол бўйича жамоати тенг келолмасди.

►2

She'riy lahza

Тилак ЖўРА

ОНА НИЯТИ

От чоптириб чиқдинг уйингдан,
От чоптириб қайтгин, илоҳим!
Кўлингдаги жиловинг каби
Эркин бўлсин ўзингда доим.

Майли, мени ўйлама, болам,
Топганинг сарф қил ўзинга.
Лек бирорга бўлмагин қарам,
Нам тегмасин сира тизингга.

Улгайтиридим полвоним дея,
Толикканда дармоним дея.
Шамол каби елиб борасан,
Олисдаги осмоним дея.

Осмонингни олиб қайт, болам,
Колиб кетма осмон васлида.
Отанг курган бу кичик хужра
Осмондан ҳам кенгдир аслида.

От чоптириб чиқдинг уйингдан,
От чоптириб қайтгин, илоҳим!
Кўлингдаги жиловинг каби
Эркин бўлсин ўзингда доим.

Taqdimot

БАЙРАМ ТУҲФАСИ

“Мактаб – менинг ҳаётим”

“Мактаб – менинг ҳаётим” номли мактаб таълимига багисланган китоб тақдимоти бўлиб ўтди. Тақдимотда Тошкент шаҳар ҳокимлиги ҳамда Мактабгача ва мактаб таълими вазирлигидан соҳага масъул раҳбарлар, шаҳар ММТБ бошқармаси раҳбарияти, уч юз нафардан зиёд ўқитувчи ва мураббий иштирок этиди. Уларнинг ҳар бирига янги нашр этилган китоб согва қилинди.

Тақдимотда сўзга чиккан Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўшлар мураббийси, Халқ ёзувчиси Муҳаммад Али, таникли ёзувчи Шойим Бўтаев, Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги ходимлари “Мактаб – менинг ҳаётим” китобининг аҳамияти ҳакида атрофлича тўхтабиб ўтишиди.

Китобда умумтадим мактабларда намунали фаолият юритаётган 17 нафар фан ўқитувчи-сининг келижак пойдеворини яратиш йўлидаги фидойилларни ҳакидаги мақола ва очерклар жамланган. Педагогларнинг тажрибалари, фикр-мулоҳазаларини ўрганиб, газета саҳифаларида ёритиши кўзда тутган мазкур лойихага Муҳаммад Али, Шойим Бўтаев, Ҳаким Сатторий, Муҳиддин Омон сингари таникли изждорларнинг жалб килингани нашрнинг услуби ва таҳлилларни ёндашув ранг-баранглигини таъминлаган. Фанлар бўйича мутахassisларнинг серкіра фаолияти қамраб олинган асарларда таълим тизимидағи ютук ва камчиликлар мөхијати очиб берилган.

Бундай мазмундаги китобнинг марта нашр этилганини, колаверса, бу “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетаси кутубхонаси туркумидаги илк тўплам эканини таъкидлаш жоиз.

Очерк ва маколаларнинг қархонлари Тошкент шаҳар Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги томонидан тавсия этилган бўлиб, уларнинг меҳнат фаолияти таҳсиллардан бехабар Қодир ака. – Мактаб ўкувчилари – Мактаб ўкувчиларида ёритиб борилди ва ниҳоят, “1-октябр – Ўқитувчи ва мураббийлар куни” умумхалқ байрами арафасида тўплам холида чоп этилиб, устозларга тухфа этилди. Содда тилда ёзилган бу китоб ўқитувчилар, ота-оналар, айниқса, ёш муаллиmlар учун мухим кўлланман бўлиб хизмат килади.

Мазкур сонда тўпламдан жой олган Ўзбекистон халқ ёзувчиси Муҳаммад Алиниң “Қодир ака билиб айтади” маколаси ўқитувчигизга ҳавза олганда этилмоқда.

Келаси йили жаҳон маданий олами
Махмуд Кошгариининг "Девону луготи-т-турк" асари яратилганининг
950 йиллигини нишонлайди. ЮНЕСКО халқаро ташкилоти жорий йилда
бу ўлмас асарни "Дунё хотираси" рўйхатига киритгани жаҳон миқёси-даги ётишиборли воеадир.

Жаҳон туркшунос олимлари Махмуд ибн Ҳусайн Кошгари таваллудини милодий мингичи йилининг дастлабки ўн йиллиги, деб белгилайдилар. Бизга ўлмас бебаҳо маънавий хазина қолдирган буюк зотинг тўла исми Махмуд Ҳусайн ўғли ибн Мухаммад бўлиб, Кошгари унинг нисбасидир. Махмуднинг бобоси Кошгара-да туғилган бўлса хам, асосан, қораҳонлилар давлати бошкентларидан Болосогун шаҳрида яшади. Алломанинг туғилган юрти "Девону луготи-т-турк" асариди аник айтилмагани учун турк олими Басим Аталаи уни Кошгар(Ўрдукент)да туғилган деган фикрга келган бўлса, ўзбек олими Қаюм Каримов Махмуд Кошгариининг Болосогун (Куз Ўрда, яъни ҳозирги Тўкмоқ) шаҳрида туғилгани, кўп вактини ўпал ва Азик кишлакларида ўтказганини аниқлаган.

"Туркӣ сўзлар девони" да муаллиф ўзининг туркӣ қавмлардан эканлигини айтиб, "менинг қабилам сўзбошидаги "а" товушини "ҳа" килиб сўзловчи қабилалардан эди" деб ёзганига кўра, Басим Аталаи уни ўгуз кавмидан деб айтса, козок олимлари уни кипчоқ қавмидан дейишиди. "Девон..." дан маълум бўлишича, муаллиф ўтиздан ортиқ турк лаҳжалари, жумладан, корлук, чити, ўгуз, кипчоқ, булғор, аргу, канчак, утрок, йабаку, йамак, бачанак, итлик, қай, тухси, чумул, басмил, кўжा, сувар, уч, барсан, хокониййа, татар, туркман, чарук, бошкird, сўгут, йагмо, уйғур ва бошқа лаҳжаларни яхши ўрганганди.

Махмуд Кошгариининг илмий фаолияти

хакида тўла маълумотга эга бўлmasak хам, лугатда муаллиф бу комусдан ташкари, бошқа бир илмий асар яратгани хакида маълумот бор: "Унинг бундан олдин ёзган "Китаби жавоҳири-и-нахви фи лугати-т-турки" ("Туркӣ тилларнинг нахв коидалари") деган асари хам бор эди". Бирок бу асар бизгача этиб келмаган.

Махмуд Ҳусайн ўғли ёзилажак асари муносабати билан қораҳонлилар бошкаган бепоён ҳудуд ахолисининг тил ва шеваларини ўрганишга киришади: "Мен турклар, туркманлар, ўгузлар, чигиллар, яғмолар, кирғизларнинг шаҳарларини, кишилек ва яйловларини кўп йиллар кезиб чикдим, лугатларни тўпладим, турли хил сўз хусусиятларни ўрганиб, анилаб чикдим. Мен бу ишларни тил билмаганилиг учун эмас, балки бу тиллардаги ҳар бир кичик

фаркларни анилаш учун килдим. Бўлмаса, мен тилда уларнинг энг етукларидан, энг катта мутахассисларидан, хушфаҳмларидан, эски қабилаларидан, жанг ишларидан уста найздорларидан эдим". (Махмуд Кошгари). Туркӣ сўзлар девони / Девону луготи-т-турк / МУМТОЗ SO'Z, 2016, Б.22-бет).

Асарнинг Махмуд Кошгари дастхати билан ёзилган тўртта нусхаси аббосий халифалари саройида сақланган, кейинроқ халифалик марказининг Багдоддан Мисрга кўчиши, Бағдодда юз берган жанг жадаллар натижасида йўқолган. Асарнинг бизга этиб келган ягона нусхаси Шом (хозирги Сурия) мамлакатининг поҳтаҳи Дамашк шаҳрида Мухаммад ибн Абу Бакр ибн Абулғатх Савий Дамашкӣ томонидан 664/1266 сана 27 шаввол / 1 августида кўчириб туғатигандан. Лугат тузилганидан кариб 200 йил ўтиб кўчирилган бу нусха, котибнинг фикрига кўра, Махмуд Кошгариининг ўз кўли билан битилган кўлэзма асосида китобат килинган. Кўлэзма Истанбулдаги Миллат кутубхонасида сакланади.

"Девону луготи-т-турк" асари XX асрда жами 18 тилда 22 марта тўла ва кисман таржима килинганини таъкидлаш керак. Таржима килинган тиллар каторида турк, ўзбек, уйғур, козок, озарбайжон, инглиз, немис, рус, хитой тилларини кўрсатиши мумкин.

Лугатнинг туркча таржималари орасида энг мукаммали турк олими Басим Аталаи таржимасидир. Исмонт Ҳикматнинг "Девону луготи-т-турк"ни 1929 йилда озарбайжон тилига таржима килинган маълум.

Фидойи олимимиз Фитрат "Девону луготи-т-турк"дан дастлабки намуналарни юртимида 1927 – 1928-йилларда эълон килдирган. Ушбу намуналар 1940, 1948, 1960 йилларда чоп этилган антология ва тўпламларда чоп этилган. 1960 – 1963 йиллари эса Солих Муталлибов таржимасида уч жилд охида ўзбек тилида тўла нашр килинган.

Махмуд Кошгариидек улкан алломанинг "Девону луготи-т-турк" асари хакида маълумотлар жаҳонда XX аср бошларида тез-тез тилга олинадиган бўлди ва бу муҳташам асарнинг таржимасига айни шу йилларда бир неча марта киришилди. Маълумки, "Девону луготи-т-турк"нинг илги ношири турк олими Рифат Килисли (1873 – 1953) хисобланади.

"Девону луготи-т-турк" асарини туркӣ тилларга биринчи бўлбай таржима килинган киши ўзбек олими Холид Саид Хўжаев

1888-1937) эди. У асар таржимаси устида 1935 – 1937 йиллар давомида ишлаган. Бу фидойи ўзбек олими Туркияда таълим олган, Озарбайжонда ишлаган, ўн иккى тилни мукаммал билган зукко турколог бўлиб, унинг фожиали кисмати турк маданий оламининг бебаҳо ёдгорлиги таржимасининг тақдирига boglani ketdi. Xolid Said Xўjaev 49 ёшида катагон курбони бўлди. Асар нашр этилмади. Таржимон эсса 1987 йилга кадар ётироф этилмади.

"Девону луготи-т-турк" асари асосида жаҳонда индекс ва лугатлар ҳам тузилган. Немис олими Карл Брокелманн 1928 йилда ушбу асар асосида "Ўрта турк тили лугати"-ни нашр килдирган. Асар индексини турк олими Басим Аталаи ҳам тузган, у лугатдаги ҳар бир исмнинг таржимаси ва саҳифалари кўрсатган. Гарчи "дизин", яъни индексда 8783 сўз таржима этилса-да, бу иш охирiga етмаган. Чунки унга илова килинган исмлар

мулкка эга килди, замонамизнинг хоконлари килиб кўтарди. Замон ахлининг ихтиёри жиловини шулар кўлига топшириди, ҳалқка бош килди, буларни тўғри йўлга юришга кодир этди. Уларга қарашли кишилар максадларига этиб, бебошлар ҳалокатидан кутилдиар... Буларга якин бўлиш учун энг асосий ўйларнинг тилларида сўзлашувчиларга яхши кулоқ соладилар, ўзларини эсан тутадилар, уларга зарап бермайдилар.

Асарнинг қарнов доираси нихоят даражада кенг. Муаллиф буюк тилшунос вазифасини бажариш билан чекланмай, адабиётшунос ва фольклоршунос олим сифатида масалага ёндашиб, ҳар бир сўз кўлланилган ашёвий мисолларни замонидаги ва ўзигача яратилган адабий манбалардан келтиради. Бу хақда яна муаллифнинг ўзига сўз берасек: "Мен бу китобни маҳсус алифбо тартибида (туздим), хикматли сўзлар, сажълар (кофияли наср намуналари), маколлар, кўшиклар, разжаз (жангнома айтимлари) ва наср деб аталган парчалар билан бозадим".

Агар мутахасис нигоҳи билан қаралса, Махмуд Кошгари шунчаки бадий асар намуналарини келтирибигина колмаган, уларни жанрий жиҳатларидан келиб чиқиб тасниф ҳам килган. Таснифдаги ҳар бир асарга жанрий тавсиф берган, улар кўлланилган асарлар, бу асар мансуб кабилалар ва айрим ўринларда уларнинг муаллифларини ҳам тилга олган.

"Девону луготи-т-турк" асарида тил, адабиёт, тарих, фалсафа, география, ҳукук, табобат, илоҳиёт, хайонот (фауна) ва ўсимлик (флора) дунёси, мантиқ, илми нужум, сиёсат, ҳарбий санъат, ахлоқшунослик, этнография сингари соҳаларга оид маълумот ва мисоллар бор. Китобга илова килинган ҳарита филология илмида тузилган илк диалектологик ҳарита хисобланади. Шунингдек, асарда 200дан ортиқ дори тури тилга олинган, ўттиздан ортиқ касаллии аниклини, унга шифо бўлувчи кирқдан ортиқ додри-дармон тавсия этилган. Асарда 318та мақола ва хикматли сўзлар келтирилган. Бу мақоллар туркӣ халқларнинг фалсафаси, турмуш тажрибаси, табиат ходисаларига муносабатини англатади.

Шу мисолларнинг ўзи ҳам бу асарнинг жаҳон маданийти тархидаги ўрни ва аҳамияти қанчалик катта эканлигидан тасаввур бериши мумкин.

2022 йилда нашр этилиб, ТУРКСОЙинин Самарқанд шаҳрида бўлбай ўтган сам-

мида ушбу ташкилотга аъзо давлатлар раҳбарларига ҳада этилган "Туркий адабиёт дурдоналари" 100 жилдлик асарлар мажмуси ушбу муҳташам асар билан бошлигани ҳам бежиз эмас.

Мажмуда Солихкори Муталлибовнинг таржимаси ва нашрига асосланиди, олимнинг изоҳлари, асосан, сакланди. Шу билан бир бирга, "Девон"нинг кўлэзма нусхаси билан солишириш натижасида айрим ўзгаришлар килишга тўғри келди. Академик Алибек Рустамов Солихкори Муталлибов таржимасини аслият билан солишириб, матнда тушириб колдирган жумла, сўз ва иборалар ҳамда ҳарфларни тикилаган. Ушбу ўзгаришлар нашрида кўрсатилди, изоҳларда (А.Р.) тарзида олимнинг муаллифлиги кайд этилди. Солихкори Муталлибов нашрида араб тилида келган ояти карима, ҳадис ва айрим шеърларнинг ўқилиши ва таржимаси берилимаган эди, уларнинг кирил ўзувидаги транслитерацияси билан биргра таржимаси ҳам ушбу нашрда келтирилди, яна катор ижобий ишлар амалга ошириди.

Мальумки, асар Алибек Рустамов томонидан ўтган асрнинг 70-йилларида фикрларни тикилди. 2010 йилда мазкур таржима Москвада нашр этилди. Нашр ўқрсаткичлари, замонавий дизайн ва техник жиҳатлари билан аввали Тошкент, Олмата, Боку ва Урумчи нашрларидан анча юксак. "Девону луготи-т-турк" асарининг Мустақиллик йилларида нашр этилишида хиссаси бўлган Ўзбекистон ҳалқ шоири Эркин Воҳидов, академиклар Алибек Рустамов, Азиз Каюмов, Фани Абдурахмонов, Эргаш Фозилов, профессор Абдуҳамид Нурмонов каби улугларимизни яна бор миннатдорлик билан ёдга оламиз, охиратлари обод бўлишларини ҳам тилига дуо килимиз.

Махмуд Кошгариининг "Девону луготи-т-турк" асари буғунги кунга келиб умумжакон маданий мероси даражасига кўтарилиб экан, ушбу китобнинг ЮНЕСКО томонидан "Дунё хотираси" рўйхатига киритилиши туркӣ маданий олам меросхўрларидан бири сифатида ҳар бир ўзбек кишисини тўлқинлантириши табииий. Бу оларни таржимасида келиб киради. Бирок бу асарнинг ушбу рўйхатга киритилиши унинг жаҳон миқёсида ўрганилиши, тадқик этилиши доирасини янада кенгайтириши аник.

Хамидулла БОЛТАБОЕВ,
филология фанлари доктори,
профессор

КОДИР АКА БИЛИБ АЙТАДИ

– Бу мактабда қачондан иш бошлигансиз?

– 1987 йили ишга келганиман. Унгача институт ўйлаланмаси билан Янгийўл туманинг 16-мактабда беш йил ишладим, ўттиз олти йилдан бўён шу мактабда ишлайман.

– Институтда спортнинг қайси тури билан шуғуллангансиз?

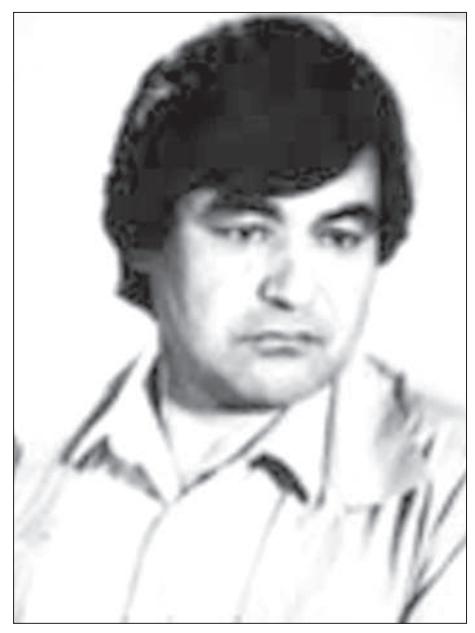
бўлган чемпионатда ғалаба козондим. Ҳеч ёдимдан чиқмайди, ўшанда собиқ шўро давлатида спорт соҳасида биронга ўзбекнинг дунё миқёсига чиқишига ақл бовар қильмасди. Аввали, Ўзбекистонда голиб бўлишининг ўзи катта меҳнат, машиқатни талаб киларди. Сўнгра ўн бешта республикадан келган ракибларни енгиги ўтиш керак, бундан ташкари, соҳанинг юкори погоналаридан турган москвалик спорт устасларининг, амалдорларининг шогирдлари устидан ғалаба козониди керак бўларди. Бу тўсикларни енгиги ўтганингдан кейин: "Ие, бу ўзбек-ку!" дейдиганлар, албатта, тоҷиларди. Шунинг учун, камдан-кам ҳоллардагина жаҳон чемпионатларига, олимпиада ўйнларига этиб борилади. Балки, бу тўсикларни ўтганингдан кейин ўзбекнинг Европа футбол майдонларида зафар козониб кайтишларини ҳар доим орзу қилганиман. Шунинг учун хамфир дўстлар билан бир қанча амалий ишлар ҳам килдик. "Бунёдкор" спорт академиясини ташкил этишади. Ҳолка ҳалқаро тажрибани ўзганинг таълим дарасларида келиб киради.

Кодир ака боксчи-мураббий – бокс бўйича ўқитувчи-мураббий. Болалиқдан бокс тўғрагига катанашгандан. Ҳозирги "Мустакиллик майдони" метро бекатига якин жойда ўқувчиликларидан, "Динамо" спорт тўғрагига яхши олди. Шу ерда америкалик Жексон исмли тренер бокс тўғрагини юртарибди. Жаконишини ўзбекнинг таълим дарасларида келиб киради. Кодир ака боксчи-мураббий – бокс бўйича ўқитувчи-мураббий. Болалиқдан бокс тўғрагига катанашгандан. Ҳозирги "Мустакиллик майдони" метро бекатига якин жойда ўқувчиликларидан, "Динамо" спорт тўғрагига яхши олди. Шу ерда америкалик Жексон исмли тренер бокс тўғрагини юртарибди. Жаконишини ўзбекнинг таълим дарасларида келиб киради.

Кодир ака боксчи-мураббий – бокс бўйича ўқитувчи-мураббий. Болалиқдан бокс тўғрагига катанашгандан. Ҳозирги "Мустакиллик майдони" метро бекатига якин жойда ўқувчиликларидан, "Динамо" спорт тўғрагига яхши олди. Шу ерда америкалик Жексон исмли тренер бокс тўғрагини юртарибди. Жаконишини ўзбекнинг таълим дарасларида келиб киради.

жамоасини шакллантириш учун 15-20 нафар болани тарбиялаш к

Чўлпон ЭРГАШ

САЛОМ

Яна шу кунимдан бўлиб умидвор,
Тонг билан ишимга ошикар эдим.
Ўтиб кетар экан кимдир беозор –
“Салом” деди кулиб,

“Ассалом...” дедим.

Ўхшатгандир балки бировга якин,
Қайдадир кўргандир мени, эҳтимол.
Танамга югуруди эрка бир ёлкин,
Асир этди маҳзун рухимни бу хол.

Ким бўлмасин, унга меҳрим товланди,
Худди товлангандай тонг чоги кўш.
Якин кишин бўлиб кўнглим овлади,
Ичимда арслонлар ухларди ювош...

Кўз олдимдан ўтди мунис оиласи,
Ўринлидай димог-фирғо кургур.
Дер эдим, шу пайтда ёнида бўлсан.
Ўзимдан ўтди деб, сўрардим узр.

Кириб бордим, мана, ишхонамга шод,
Шодон карши олди кўпчилик шу дам.
Факат тик қаролмай ўтди бирор ёт,
Ўзимни койидим бунинг учун ҳам.

Дилим оғритганди кай бир кун бирор,
Кек саклаш номардининг ишидир аммо,
Ўша бирор менга бўлган бўлса ёв,
Ўзимни ҳакман деб килмасман дъяво,

Шуларни ўйларкан дилда ҳаяжон,
Тилимга келмоқда ширин бир қалом:
Жўралар, бахтимга бўлингиз омон.
Мен ҳам бу тонг сизга йўллайман салом.

Юлдуз ҲАКИМОВА

ОНА ДУОСИ

Бошимга ҳеч қачон баҳт қуши кўнмас,
Бўлмаса агарда онам дуоси.
Якинми, йирокми – масофа билмас,
Онамнинг дуоси, онам дуоси.

Мени кўркитолмас қайгу ва алам,
Ҳаттоқи бошимга килич келса ҳам,
Доим кўллагайдир ҳар ерда, ҳар дам,
Онамнинг дуоси, онам дуоси.

Мусофири элларда бўлганча йўлдош,
Менга тоғлар каби беради бардош,
Кўзим очганимда бўлганим йўлдош,
Асрагайдир мени онам дуоси.

Осмонда порлаган минглаб юлдузек,
Жонга ором берган бир ширин сўзек.
Йўлимни ёритган ёргу кундузек,
Асрагайдир мени онам дуоси.

ИЧИМДА АРСЛОНЛАР
УХЛАРДИ ЙОВОШ...

Токи бу беугубор тонгти саломим
Даврангизда бўлсин мисоли кўзгу.
Холис бир одамдай, дўстларни доим
Менинг юрагимга чорлаб турсин у.

ЕЛЛАР

Хей!
Хей, шамолларнинг набиралари,
Кўлингизни беринг, кўлингизни!

Хей, сиз бўронларнинг чеваралари,
Этагимдан тутинг,

Бўлинг тездан:

Манзил якин,

Порлок,

Еллар, жон еллар,

Бўронлар, шамоллар кутади сизни.

Дадил кўкрак керинг,

Жон фидо йўллар,

Кўнглим нотинч,

Үлим...

У энг сўнгги мададкор кўкда,

Унга лойик бўлиб, масъуль юрайлик.

Озод эллар аро

Бўлсин деб ўқтам,

Юртимиз кўксини кунга бурайлик.

Йўлда яшинлар ҳам бизга кўкракдош,

Олов камчисидан минг пора зулмат.

Хакикат киличдек,

Қасоскор, кўлдош,

Ундан ўёқ манг ўйқ элда кулфат!

Хей,

Хей шамолларнинг кенжаси еллар,

Бўрон бўлиб сиз ҳам

Даврон суринг бир!

Хей, сиз – бўронларнинг эркаси еллар,

Саф-саф бўлиб,

Шахдам,

Олга юринг бир:

Қўёшга тоблайлик бу эл юзини,

Нурларга буркайлик йўлимини.

Эритайлик унинг асрий музини,

Кўлингизни беринг,

Кўлингизни!..

ОПЛАР

ДУПИРИ

Телба шамолларни ортда колдирган,
Дуч келса душманин догда колдирган,
Ҳакикий мардларга жилов солдирган,
Отлар дупурини соғиндим яна.

Кишинаса қулатиб тоғлар тошини,
Ҳар касга эгмаган магрур бошини,
Сира тарқ этмаган ўйлардошини,
Отлар дупурини соғиндим яна.

Учарлар кўринмай, каноти бордай,
Сигмайди заминга, осмонлар тордай,
Юракка мухаббат бергувчи ёрдай
Отлар дупурини соғиндим яна.

Тошкін дарёлардек тизгиниз, асов,
Кечалар оғзидан саҷрайди олов,
Кўкларга сакраган келганида ёв,
Отлар дупурини соғиндим яна.

Мени кўркитолмас қайгу ва алам,
Ҳаттоқи бошимга килич келса ҳам,
Доим кўллагайдир ҳар ерда, ҳар дам,
Онамнинг дуоси, онам дуоси.

Мусофири элларда бўлганча йўлдош,
Менга тоғлар каби беради бардош,
Кўзим очганимда бўлганим йўлдош,
Асрагайдир мени онам дуоси.

Осмонда порлаган минглаб юлдузек,
Жонга ором берган бир ширин сўзек.
Йўлимни ёритган ёргу кундузек,
Асрагайдир мени онам дуоси.

МАЙЛИМИ

Майлими, йигласам кўзёшларимни
Марваридлек тўкиб йўлларнингизга.
Боримни, инон ухтийеримни
Топширганча сизнинг кўлларнингизга.

Tirik satrlar

Наргиза АСАДОВА

– Ким кўшик айтпти? – сўрадим комъюнитера
да ишлётган Муқаддасдан.

– У ўтирили очиқ дераза томон қаради.

– Ҳа, уми, кўйсанг-чи, – деди бепарво.

Тұрт томоним баҳор бўлгай,

Мови тушил наҳор бўлгай,

Фам кўксига оҳор тўлгай,

Мен-ла қолсанг, Дилдоражон...

Назаримда, кўшик хонага мезон шабадаси
янглиг майин оқиб киради.

Ахабо, ким экан у?

Овози бунча ҳазин,

ғамгин.

Кўшик биз турган кўп қаватли ўйнинг кўшини
айвонидан эшилтиларди.

– Деразанн ёп, ҳалақит беряпти, – деди
Муқаддас.

Истамайгина ойнани ёпдим. Энди кўшик
элас-элас эшилтилар, аммо жойимдан жилоп-
масдим.

Муқаддас табиатан ўзига ҳам, атрофда-
гипларга ҳам талабчан қиз. Пешонаси тири-
шиб, доим бир нималарни ўйлаб юради. Балки
мумхин мухим бир нарасиди? Ҳар
қалай, мнемоника, психология, математика
аталимиш франпарни бутун
борлиги билан қўладиган бу киз мендан
чандон фарқ қиларди. Узимга келсак, унинг та-
бирича, ўт буш-бәйман, ҳабларга, кўнглини
Ҳозир ҳам комъюнитерини чиқиллатиб ёзиб
ўтирган қариндошимга қараб, иккى кутнинг
билимни ўтирилди. Кейин бир отинди-да яна сўзида
давом эти. – Бир гал кўчада дадасининг овозидан
таниб, – Дилдоражо мисални айришишингиз жино-
ят, дедим. У бўлса, жаҳз билан: “Бошқа ўйлумдан
чиқма, бол!”, деди. Қўрасасам ҳам биламан, у буни
нафрат билан айтди. Шуда тушундимки, отаси
мен учун уни санъатдан айлариган. Қаранг, бу, ахир,
жаҳолат-ку? – деди овози титраб.

Шу тобда унинг қорачилари тез-тез айланар,
вужудини ҳаяжон қамраганди. Мен уни тинчни-
тиришга уриндид.

– Сен тўғри гапиргансан, шундай қўлган бўл-
са, у ростдан ҳам жоҳил экан. Ҳафа бўлма, иста-
санг Дилдора билан гаплашиб кўраман.

Ҳашар бирдан қаддини тути.

– Ростдими, сиз уни танисизми? Танимасан-
гиз ҳам бир кўришда биласиз уни. Чунки уман шу
шахар, ўйкундаги энчиройлини ўзига.

– Нози, яхши биласиз-ку, – деди у бир
куни дабурустдан.

Индамадим, зоро, ёлғон гапиролмасдим.

– Дилдора билан мусика мактаби-
га бирга борардик. У фортеиено бў-
лаштириб туруву кўринмас ташлар
борлигини ўйлаб кўвондим. Ўйимни ча-
малади, шекили:

– Нози, яхши қизсан-у, вақтнинг қадрига ет-
маслигинг ёмон-да, – деб кўйди у.

– Нима килибмиз вақти сувириб?

Унинг кўзойнак остидаги қисиқ кўзларига ти-
клидим.

– Мана, келганинга неча соат бўляпти-ку,
дераза олдида турбий вақти сувиришдан бўлак
хеч нарса қилмадинг.

– Нега ёнди, овози яхши экан.

– Кўйсанг-чи – кўл силтади. – Бир бедаво-да!

Кўз кўрмас ҳам, овози олами бузишини!

Дераза томонга хавотир билан қараб қўйдим.

– Кўз кўрмайдими? Вой бечора, шунга касал
деганимдин?

– Касал демадим, бедаво дедим! – деди у
кеасати. – Бундак сўнгнинг фарқига борсан-чи,
ракамларни тушунмаганинга яраша, унинг жа-
орията, сенинг тилинга нима дейилди, а,
ошигу бедавомиди?

– Болгападиз, сўзни фарқлай оладиган мате-
матик. Ошигу бекарор дейилади. Бўлти, қани
айт-чи, севиб қолганини ҳалийигит тушмагу-
р, – деди Муқаддас.

– Болгападиз, сўзни фарқлай оладиган мате-
матик. Ошигу бекарор дейилади. Бўлти, қани
айт-чи, севиб қолганини ҳалийигит тушмагу-
р, – деди Муқаддас.

– Болгападиз, сўзни фарқлай оладиган мате-
матик. Ошигу бекарор дейилади. Бўлти, қани
айт-чи, севиб қолганини ҳалийигит тушмагу-
р, – деди Муқаддас.

– Болгападиз, сўзни фарқлай оладиган мате-
матик. Ошигу бекарор дейилади. Бўлти, қани
айт-чи, севиб қолганини ҳалийигит тушмагу-
р, – деди Муқаддас.

–

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти – меҳмонимиз!

МАДАНИЙ ИСЛОХОТЛАР САМАРАСИ

Boshlanishi 1-sahifada

Бугун санъат ва маданият соҳасига эътибор хар қачонгидан-да кучайиб бормоқда. Соҳада мунтазам амалга оширилаётган ислоҳотлар самарасини ижодкор ёшларнинг

халкаро майдонда эришаётган ютуклари мисолида хам кўриш мумкин. Ёшларнинг ўз истеъодларини шакллантириши ва нағоян этишида устоз зиёдларининг, санъат педагогларининг ўрни бекиёс экани шубҳасиз. Ҳақиқатан, ўзининг ҳаёти ва сермасхул ижоди билан ёшларга ўрннак бўлиб келаётган устоз ижодкорлардан канча ибрат олинса хам

Сўнгги йилларда республика мизда илмий ва инновацион фаoliyati kўllab-kuvvatlash bўyicha kўlamli ishlar amalga oshirilmokda. Ўзбекистон Respublikasi Prezidentining 2017 yil 16 fevralda "Ol'iy ўkuv yortidan keyning taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyatiда ёшlarning intellektual saloҳiyatini xar tomonlama namoyen ўshiши imkoniyatlarni kengaitiришdan iborat edi.

ИЖОД ВА ИЛМ УЗВИЙЛИГИ

илмий тадқикот олиб боришиди. Жумладан, 1-боскичда 10 нафар, 2-боскичда 31 нафар, 3-боскичда 8 нафар. Жорий йил сентябрь холатига кўра 6 нафар докторант ишончли химояни амалга ошириши. Йил якунигача яна 4 нафар тадқикотчи ўз олдига диссертация химоясини масад килиб кўйган. Бу жараёнлар ёш олимларнинг институт илмий салоҳиятини янада оширишга хизмат килиб берилди.

Карорнинг ижроси барча олий таълим мусассаларida бўлгани каби, Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтида хам таъминланди ва бу ишлар давом этмоқда. Институтда бугунги кунда тўртта асосий ихтисослик мавжуд: театр санъати, кино санъати, телевидение, маданият назарияси ва тарixi, педагогика назарияси. Педагогик таъlimotlar tarixi бўyicha ilmий va ilmий-izqilishlarni olib bozgariqalar kabul kiliinadi.

Olibbek Davlatov, Ilmий tadjikotlari, innovatsiyalar va ilmий-pedagogik kadrлar tajerlaш bўyilmi boшлиги, pedagogika fanlari bўyicha folsafalar doktori

Olibbek Davlatov, Ilmий tadjikotlari, innovatsiyalar va ilmий-pedagogik kadrлar tajerlaш bўyilmi boшлиги, pedagogika fanlari bўyicha folsafalar doktori

кам. Уларнинг меҳнатини қадрлаш, фаoliyati muносib ётироф этиши эса соҳанинг мунтазам ривожланиб боришида ўта мухимдир.

Мана шундай муҳим тадбиirlardan biri 2023 yil 27 iyul kуни Ўзбекистон давлат санъат ва маданияt инstitutiда bўlib ўtdi. Ўзбекистon Respublikasi Ol'iy attestasiya komissiyasi tomonidan madaniyat va san'at soҳasi rivojiga ulkan hissa kўшиб kelaётgan bir guruh ustozlari ilmий unvonlar bilan taқidrlanishi. Ўзбекистon Respublikasi Vazirlar Maҳkamasining 2020 yil 2 sentyabrda 536-son karorida kўza tu tilgan vazifalarning izkrosi sifatiida taқidm etilaётgan ilmий unvonlar soҳada tizimli isloҳotlarning davom ettaётgani anglatadi.

Професor ilmий unvonni bilan taқidrlangانlar katorida san'at soҳasining rivojiga ўzinинг ijodi va ilmий saloҳiyati bilan yillar davomida hissa kўшиб, ёshlarga taylim berib, ijodiy йўл-йўrirk ўrsatish, san'atni va faoliyati bilan ibrat keraётgan ustozlarni kўrişimiz mumkin. Ozodbek Nasarbekov, Farroux Zokirov, Abdurahim Ismoilov, Gavhar Zokirova, Usmon Azimov, Sobjon Niyozov,

Omoniilla Rizaev, Orolmirzo Saferovning xizmatlariidan barcha ijod ixlosmandlari bирдай mamnun.

Taykidlaш жоиз, bugun mammakatimizda madaniyat soҳadagi kizgin isloҳotlarni жамиятgari xar bir insonni, san'at va madaniyat soҳasining xar bir vakiolini tўlkinlanishi shubhasiz. Darhakikat, madaniyat va

san'at jamiyatda kishilarning ilgor fikrli bўliши, yaratuvchilikka intiliishi, yaxshilik va ezuqlikka eш bўliishiha tayssir etuvchi asosiy kuchdir. Madaniy isloҳotlarning amalga oшиishi soҳaga kalf kўrişimizda ustozlarning hissasi xam kattha ekanimi ўtadi.

prof etish joiz. Bu insonlар biz учун xamiша kadrli dir.

Професor va dozent ilmий unvonlari bilan taқidrlangangan ijodkorlar orasida Ўзбекистон давлат санъат ва маданияt instituti ўkituvchilari nuhusi xam salmoқli ekani barchamizni қuvontiradi. Ularning mehnati, saloҳiyati, ijodi taxsinga loyik. Ўзбекистон давлат санъат ва маданияt instituti madaniyat va san'at soҳasi bўyicha etuk kadr, maҳoratlari ijodkorlari tay-erlaш, taylim жараёni fan va san'at, ijodiy faoliyit va amaliy tehnologiyalar yitugnligini tayminlashtida bu ustozlarning xizmatlari bekiёs. Ulardan dars oлgan iktidori ёshlar haqlaro festivallar va forumlar, nuhusi tanlovlar faol iшtiyor etib kelmoқda.

Madaniyat va san'atga, adabiёta ўtibor янги Ўзбекistonning эзгу foysi – Uchinchi Renessans poydevorini яратish makсадiga xizmat kiliadi. Shunday ekan, soҳa vakkilari bunёdcor haqlimizning эзгу orzu-umidlarini ўksak pardalarda tarannum kilsashi давом etaveradilari. Bu эзгу makсадga ўz hissasi kўshiши bizga fuur, faxru iftikhor bagliшlaidi.

Элдор ШЕРМАНОВ,
Ўзбекистон давлат санъат ва
маданияt instituti rektorini
vazifasini bajaruvchi

ВАКЛДАН

ТАШКАРИДА

Хаяжонми, Шеърми, Муҳабатми – Капалакми, Бунча ёқими туйғу?! Юрагимни гул деб ўйлар, Эҳтимол... Ва ё Шамдек кўринаман унинг кўзига – Балки парвонандир Кўйиб, Кул бўлмоқни истаган малак?! О, бунча жонҳалак – Юргани кўйимас, Жим тургани кўйимас, Тун-кечалар бермас ўч уйку... Эй, қалбими забт этган наво, Эй, томомли имла-тозик қилган тикан, Товонимга ҳаргиз чўбосиб, Эй, умримга шиддат боғлаган елкан! Кўрасат – Уммонларда сузай бетизигин, Ҳайқирай тўлқинлар аро беҳадик! Кўш юрагимга ботсан қизарби, Бўзарби ғулларга тутишиб кетай... Тӯfonimi, Галаён, Куюни, Вулкон – Кўйингма беркинган не фаводир бу, Не саводир бошимни тушган? Кипрингима қалиб, қалтираб турган – Бу не дарёдир?! Не учун бўғимга тикилган бу тош, Кўксимда пайдар-пай ўср камишлар? Нимага ҳашма ўйлошдир менга – Пайконлар, дарралар, наизалар, нишлар?! Бунча изтироби, Бунча долгали, Бунча пуртани, Бунча нолали – Согинчи, Алнга, Бу қандай қайғу?! Багримни ватан деб ўйлар не учун Ва ё туюланм унга кудуқдек – Охларин тудириб ташлар ичимга... Кимдир чаңқаб келса, Кўлин узатса – Учб қиҷаверар яна кўнглимдан Капалакми, Ёѓу, Муҳабатми, Нур, Ҳаяжонми, Мехр – Ёқимли туйғу...

Миллий қўшиклик санъати

МИЛЛИЙ ҚЎШИКЧИЛИК САНЪАТИ

Xalq қўшиклиari madaniy boylik sananaladi. Musika san'atining asosini tashkil etadigan bu yўnaliishi dilga яқinligi bilan aksariyab turadi.

Xalq қўшиклиari yўnaliishi turli-tuman. Bu, avvalo, folklor yўnaliishi davomi bўlib, haqlimiz tomonidan aratilgan қўшиклиar bilan bойтилиб, замон ruhiha mos tarzda kaita ishlaniib, san'atsevar haqlimizga namoiyi etiladi. Vakt yutishi bilan zamон takozosi va muhlislarining xalq қўшиклиari chankokligi tufragi ikro yўnaliishi etiladi. Xalq қўшиклиari yўnaliishi bozorlari boj. Bunint asosiy omillari dan biri san'atsevar insonlari millatimiz madaniy boyliklari sanalgan қўшик, ashula va kўylarimizni sevib tингланмоқда.

Bugungi kunda xalqimiz orasidan chanlikastorlar betakor asarlar yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакорларнинг заҳматli mehnati borligini yutmaslaligimiz posim.

Юқорida nomlari keltirilgan bастакorlarimiz, avvalo, ўзлари ustoz kўrdilar, uzaridan tajribiga va biliim ortigridilar, shu bilan birga soz chalishni xam ўrgandiilar. Albatta, soz chalish bастакorning yaratgan asarlar mukammal bўldi. Shuningning uchun xam bu asarlar biszaga etib keldi va ujar haqlimiz tomonidan sevib tингlanmoқda. Ёш iskorchilarga taylim berishi jaرارниda ualarni soz chalishga, mukammal asarlar ikro etisiga va yangilarni yatireshga ўrgatib borilishimiz zarur.

Ustozlar yaratgan asarlar xozirgi kunda xam haqlimizning sevimiли қўшиклиari xisoblanadi. Ўзбекистon xalq

artistlari Munojot Йўлчирова, Bобomurod Ҳамдамов, Ortik Otajonov, Gulomjon Ёқубov, Нуриддин Ҳамрокulov kabib kўplab xofiflari-miz bu қўшиклиarinig avlod dan avlodga yutishiha katta hissa kўshiши va kelişmoқda. Respublikamizda ўtkazilaётgan kўrik-tanlovlar, festivallar, ayniqsa, Mustakillik va Navrўz bайramlari ўzbek xalq қўшиклиari bilan juda gўzal yutadi.

Ўзимning ijodim xam bastakorlarimiz ijodlari va ujar yaratgan қўшиклиar bilan uzvib boғlik. Men xam ustozlar ikro ettan mumentz қўшиклиarni kуйlab haqlimiz olkiishinga savor bўldim. Mukaママma Turgumboeva nomidagi "Baxor" raxs ansambl bilan birligida ikro ettan ўzbek milliy қўшиклиar bilan xalq қўшиклиari xisoblanadi.

Xozirgi kunda ўзбекистон давлат санъат ва madaniyat institutining "Milliy қўшиклиk" kafedrasida iktidori professor va ўkituvchilar talaabalardagi bilmillarni ўrgatib kelişmoқda. Ўзбек milliy san'atimizning muhim yўnaliishi bўlgan ўzbek xalq қўшиклиari doimio rivojlanib, haqlimiz kalmidan mustahkam ўtiradi.

Xayrulla LUTUFULLAEV,
Ўзбекистон va Қoraқalpogistondan
xalq artisti, professor

Mamlakatimizda Prezidentimiz Shavkat Mirziyev tashabbusi bilan barcha soҳada ҳaётga tatiбik etilaётgan istiqbollari loyixa- lar, жойларда amalga oshirilaётgan keng kўlamli bунёdcorlik shillari haqlimizning naфakat turmuши tarzi, balki funёкашини xam tubdan ўzgaritirmoқda.

ИНСТИТУТИМ – ФАХРИМ

Bunday эзгу жараённи madaniyat va san'at rivojiga, ijod axliga kўrsatiлаётgan ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Sўnгgi yil 16 fevralda "Ol'iy ўkuv yortidan keyning taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакorlari bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакorlari bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакorlari bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакorlari bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакorlari bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакorlari bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакorlari bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакorlari bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакорлари bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакорлари bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакорлари bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy taylim tizimini yanada takomillashtriishi, ilmий tadjikot faoliyati da ўsliq xalq қўшиклиari yatireshmoқda. Bularning asosida Fakhridin Codikov, Fanijon Toшmatov, Komiljon Jabbobov, Gulomjon Xojoqulov, Doni Zokirov, Saidjon Kalonov, Orifxon Hotamov, Muhammadijon Mirzaev, Bahitiёр Aliiev singari atoqki bастакорлари bilan tajribalari bilan kelingan. Bularning asosiy

Bolalar bekti

ОНА АЙИК
ЎГИТЛАРИ

Тутайлик дея балик,
Ўйинқароқ уч айик.
Шоша-пиша ясади
Қўлбода чала қайик.

Кўл ярмига етганда,
Қармоқ сувга теккандা.
Тешилиб нобоп қайик,
Сувга тушди уч айик.

Шунинг учун сўзимни
Ёдингда тутгин, дўстим.
“Етти ўлчаб, бир кесгин”,
Бўлмасин каму кўсти.

ЛАҚМА ҚУЁН

Бир қўёнча бор эди,
Шалпандгулоқ, ўйники.
Дуч келгани тўхтатиб
Гап сотарди вайсаки.

У ўрмонда яшарди,
Фам нелигин билмасдан.
Подшоҳ шер бўйргуга
Зарра парво килмасдан.

Тулки, бўри, тошбака
Тўйди лакма қўндан.
Сўнг шерга арз килиши,
Хайдадилар ўрмондан.

Асл макон – ўрмондан
Чорасиз кетди күён.
Овнilarнинг ўйидан
Жой олди шундан бўён.

ТАНБАЛ
СИЧКОН

Танбал сичкон бор эди,
Фирт бекорчи, ишёқмас.
Текин донни еса-ю
Хуррап отиб ётса, бас.

Унга бошқа сичконлар,
“Безбэз” деб ном кўйишган.
Насиҳат киласвериб,
Жонларидан тўйишган.

Шундай килиб, бу сичкон,
Ўтказди бутун ёзни.

Қорни кириб ичига,
Чувалчанг каби ози.

Бу кишида танбал сичкон,
Тавбасига таянди.
Қахратонда оч колиб,
Мехнаткашга айланди.

Мухаммадрусл
МАМАТҚУЛОВ

“ТАРИХИНГДИР МИНГ АСРЛАР...”

O'zbekiston Badiiy akademiyasi faoliyatidan

Пойтахтимиздаги
Марказий кўргазмалар
залида очиғлан “Тари-
хингдир минг асрлар...”
деб номланган кўргазма
рассом Раҳимжон Риза-
муҳамедов таваллуди-
нинг етимиш йиллигига
багишиланди. Рассом
устозлар анъаналарини
давом этириб, замона-
вий тасвирий санъатга
кагта хисса кўшаётган
ўзбек рангтасвирининг
пешкадам вакилларидан
бири. Эзгуликка,
инсонийлик даъват
рассом ижодининг асо-
сий тамоили, десак
муболага бўйлас.

Экспо-
зициядан ўрин олган иккни
юздан зиёд асар турли йил-
ларда чизилган бўлса-да,
ҳали-хануз санъат муҳлис-
лари эътиборини тортиб
келмоқда.

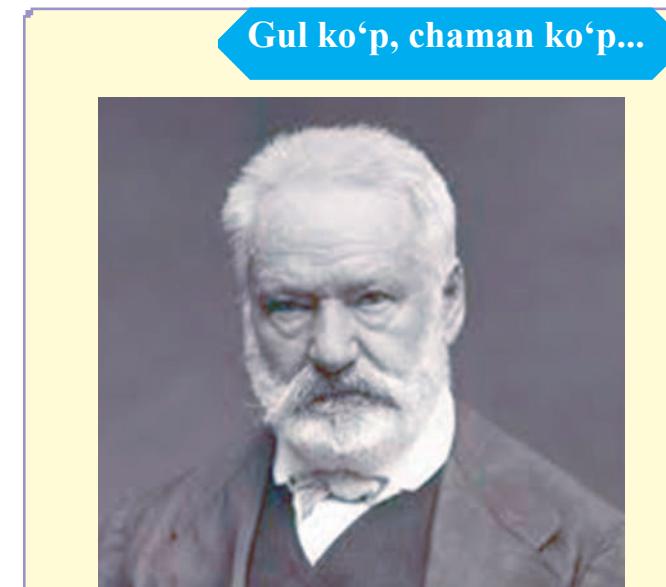
Ризамуҳамедов мой-
бўёқ ва гуашда бирдек
маҳорат билан ишлайди.
Унинг ҳар бир асари ўзи-
га хослиги ва чизилиш
тарихи билан эътиборни
тортади. “Октошда ол-
тин куз”, “Бу менинг кў-
шиғим”, “Олтин Октош”,
“Кумушонда баҳор” каби
асарлари тоғлар, дарё
ва атрофдаги яшиллик, ти-

мехнат килиб, бу бо-
рада жиддий муваф-
қиятларга эришди.
Унинг “Гўри Амир
Самарқанд”, “Эски
Қаффол Шайх мак-
бараси”, “Баҳоуд-
дин Накшбанд” каби
асарларида тарихга
янгича нигоҳ кўзга
ташланади. Тари-
хий жондаги Амир Темур, Мирзо Улуг-
бек ва Берунийга
бағишиланган туркум
картиналарининг
кўлами кенг. “Атил-
ланин Римга кириб
келиши” номли аса-
рида гарб тасвирий
санъатининг тасири

сезилади. Рассомнинг та-
рихий асарлари Англия,

С.ҚОСИМОВА

ЁШ ИСТЕДОД

Виктор Гюго ижодни анча эрта бошлаган.
Тадқиғотилар ўн тўрт ёшли муаллифнинг эълон
килинмаган иккита трагедиясини аниқлашган. Ўн
беш ёшида Академия танловида “Les avantages des
études” шеъри учун фахрий тақриз олган, ўн етти
ёшида “Jeux Floraux” танловида иккита мукофот
соҳиби, йигирма ёшида эса, бу истеъдод соҳибига
кирол Людовик XVIII номидан йилда бир марта бе-
риладиган моддий рағбатлантириш белгиланган.

ИАФАКАТ ЁЗУВЧИ

Эҳтимол, Гюгода ёзувчиликдан олдин рассом-
ликка иштиёқ уйғонган бўлса керак. У 8 ёшидан
сурат чизиб бошлаган. Аксарият машқулар тушъя
ва каламда чизилган. Ҳозир хусусий ва давлат кол-
лекцияларида у чизган тўрт мингдан зиёд расмлар
сакланмоқда. Делакрунинг Гюго ҳақидаги кўйида-
ги сўзлари машҳур: “Агар сен рассом бўлганингда
замонавий тасвирий санъати усталари соянга колар-
ди”. Делакру ёзувчининг биринчи пъесаси “Эми
Робсарт”даги персонажлар либосини чизган эди.

САДОҚАТЛИ МАҲБУБ

Гюгонинг муҳаббат мажаролари ҳақида латифа-
лар тарқалган. Ҳақиқатан, ёзувчининг маҳбубалари
кўп бўлган, аммо ўзининг “ҳақиқий севгилиси” деб
конуний хотини Адель Фушени эмас, собик актиса
Жюльєтта Друэни санаган. Адил уни 31 ёшга кирган-
да учратган, бу вактда ўзининг тўрт фарзанди бор эди.
У Адиль билан ажалишини истамайди ва актиса бир
умр ёзувчининг маҳбубаси бўлиб колади. Бу галат
дўстлик эллиқ йил – актиса вафотигача давом этади.

XIX АСР ФАОЛИ

Гюгонинг буки Квазимодо ва гўзал лўли киз
Эсмеральда ҳақидаги романни Париж Бибимарям
ибодатхонасининг сакланиб колишига ёрдам бер-
ган. XII асрда курилиши бошланган бу бино хозирда
французлар пойтахтининг рамзларидан бирин саналади.
Гюго замонида у хароба холига келиб колганди.

Наполеон Бонапарт даврида черков тез орада ну-
рай бошлади, XIX асрнинг 30-йилларига келиб бузид
ташланадиган ярим вайронна холига тушди. Виктор
Гюгонинг машҳур романи туфайли бу ерга келадиган
сайёхлар сони ортгани боис ибодатхона асрар колина-
ди. Китоб сўзбошида муаллифнинг шундай сўзлари
бор: “Менинг асосий мақсадларимдан бири – миллат
калбидаги мемориликимизга муҳаббат уйтишдир”.

ҚУВГИН

Ватан олдидаги улкан хизматларига қарамай,
Виктор Гюго кувиин килинади ва деярли ўн беш
йил она юртидан йироқда умр кечиради. Ёзувчи
Наполеон Шни таҳтга чишини билан ватан хоини,
деб айблайди. Ёзувчини турмага камашлари, ҳатто
отиб ташлашлари мумкин эди. Бирок у, эҳтимол
Жюльєттанинг ёрдами биландир, Брюсселга ко-
чади, ундан сўнг Жерсига ўтади, нихоят Сент-Пи-
тер-Портга етиб олади. Унинг ортидан оила аъз-
лари ҳам кўчиб келишади.

БАХТСИЗ ОТА

Гюгода орзу килиш мумкин бўлган ҳамма нарса:
истеъдод, пул, олийканоб дўстлар етариҳ бўлганига қа-
рамай, фарзандларига баҳти ҳаёт кечириши учун ша-
роит яратга олмади. Катта кизи Леопольдина ўн тўккиз
ёшида эри билан яхтада баҳтесиз ходиса туфайли ха-
лок бўлади, кичинаси Адель опасининг ўлимидан,
баҳтсиз муҳаббат ва Франциядан кочишидан қаттиқ
тасириланиб, ақлдан озади ва касалхонада ҳаётдан кўз
юмади. Машҳур ёзувчининг ўғиллари – Шарль ҳам,
Франсуа-Виктор ҳам 45 ёшида ҳаётни тарқ этади.

“НАВОЙ КОН-МЕТАЛЛУРГИЯ КОМБИНАТИ” АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ ЖАМОАСИ

1 октябрь — Ўқитувчи ва мураббийлар куни
умумхалқ байрами билан
барча устозларни қутлайди.

Халқимиз фаронлиги,
ёш авлоднинг баҳти келажаги йўлида
мехнат қилаётган
фиодойи ўқитувчи ва мураббийлар
фаолиятига муваффақиятлар
тилади.

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН
ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

**Бош
мухаррир
Хумоюн
АКБАРОВ**

**Таҳририятга келган қўлжизмалар таҳжил этилмайди ва муаллифларга
қайтарилмайди. Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланши мумкин.**

**Навбатчи муҳаррир Шуҳрат АЗИЗOV
Сахифалови Ниора ТОШЕВА**

Газета 2014 йил 26 ноябрда Ўзбекистон Республикаси
Президенти Административи хуузиради Ахборот ва
оммавий коммуникацилар агентлигидаги томонидан
0283 ракам билан рўйхатга олинган.

Адади - 1107. Буюртма Г - 938.
Ҳажми - 3 босма табоб, А-2.
Нашир кўрсаткичи - 222.
Ташкилотлар учун - 223. 1 2 3 4 5

Манзилимиз: Тошкент-100066,
Бунёдкор кўчаси, Адиблар хиёбони,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси биноси.

E-mail: uzas.gzt@mail.ru

**O'zbekiston
adabiyoti va san'ati**Манзилимиз: Тошкент-100066,
Бунёдкор кўчаси, Адиблар хиёбони,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси биноси.

E-mail: uzas.gzt@mail.ru

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН
ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

“Шарк”
нацирт-матбаба
акциядорлик компанияси
босмахонаси.

Босмахона манзили:
Буюк Түрён кўчаси,
41-й.

Босишига топшириш вақти - 21.00.
Босишига топширилди - 21.35.

ЖУМА КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ
Сотудва нархи эркин.

ISSN 2181-6140
9772181614000